

ELS

JOAN F. MIRA

BORJA

FAMÍLIA I MITE

Edicions Bromera

Els Borja, una família de luxe

Fa poc més de cinc-cents anys que Roderic de Borja –Alexandre VI– fou elegit papa. Ara apareix aquesta obra divulgativa que se suma als esforços d’altres editorials i institucions per donar a conèixer aquest carismàtic valencià i la seua singular família.

Llunyana queda la polèmica que van mantenir al voltant de la fi-

gura del papa Roderic Borja alguns intel·lectuals valencians a la premsa, ara ja fa uns mesos. Des del meu punt de vista, l’únic mèrit que va tenir aquest entrecruament d’argumentacions i reflexions històrico-polítiques només va servir –i ja va bé!– per donar a conèixer una miqueta més la figura del polèmic, no cal negar-ho, Alexandre VI. Aquest és precisament un dels planys que l’autor del text d’aquesta acurada obra, Joan Francesc Mira, ens fa notar a la introducció: pocs valencians coneixen l’esplendor d’una família valenciana –*catalani*, com els anomenaven a Roma–, i les enrevessades maniobres, pactes i favors que van haver de manprendre per arribar al cim de la carrera eclesiàstica i del

ELS BORJA. FAMÍLIA I MITE

JOAN F. MIRA

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2000

poder a Roma –llegiu mig món– durant la segona mitat del segle xv.

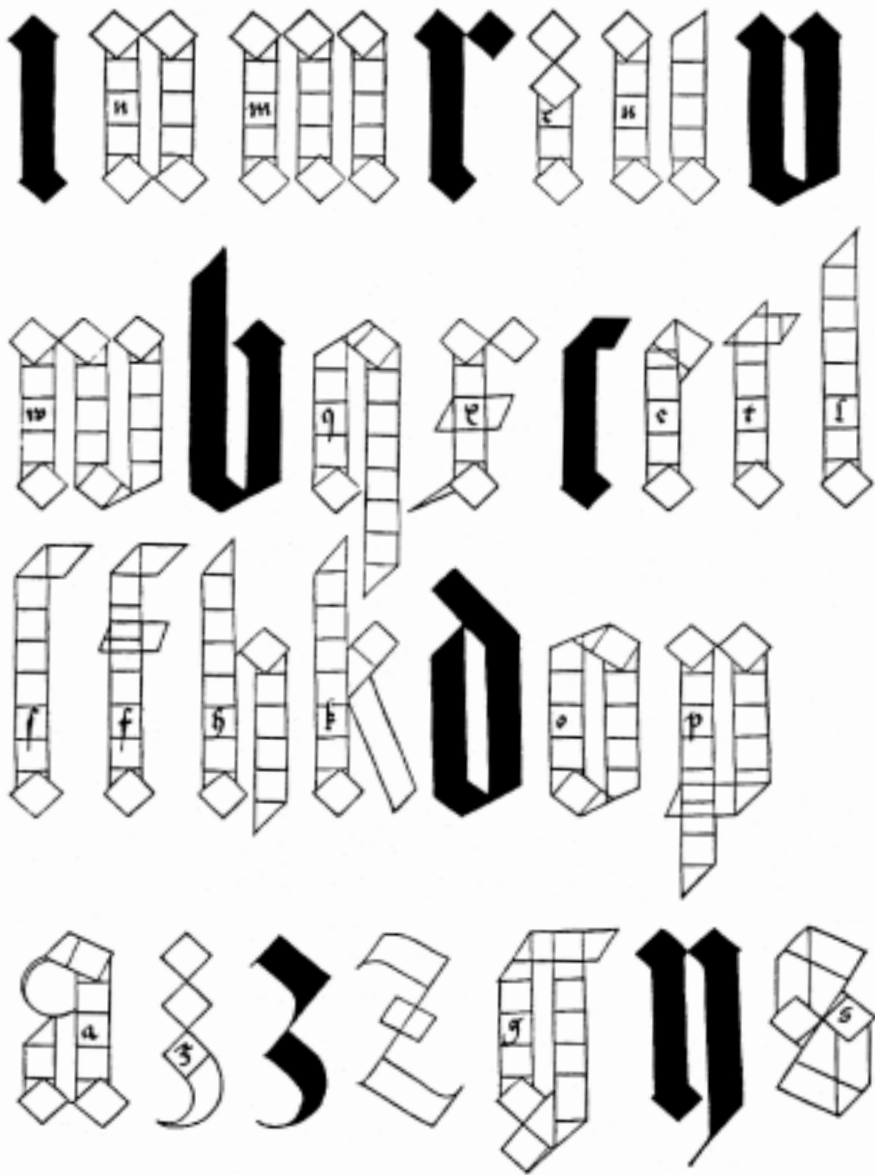
La singularitat i la forta personalitat dels membres més destacats d’aquesta família que comptà amb dos papes, fet insòlit en la història de la casa pontifícia queden perfectament retratats en aquest treball divulgatiu, que abraça des dels orígens xativins de la família fins a Sant Francesc, darrer Borja de reconeguda importància històrica. Dos-cents anys d’història borgiana, doncs. Dos papes –Alfons i Roderic–, un príncep maquiavèlic –Cèsar–, una bella font d’inspiració romàntica –Lucrècia– i un sant –Francesc– són els protagonistes principals d’una família irrepètible en la història, i protagonistes alhora d’un moment de canvis i convulsions polítiques, de la conquesta d’Amèrica, dels grans invents de Da Vinci, de l’humanisme,

d'espendor de l'art, la literatura, l'arquitectura... en el cor, en una paraula, del Renaixement.

Mira ha posat ordre a tota aquesta complexitat, com ja ho van fer en el seu moment l'erudit Pare Batllori, amb un vast treball de recerca històrica, o el ja desaparegut Martí Domínguez amb la també obra de divulgació *Els Borja*, primers intents de recuperació de la memòria històrica d'aquesta poderosa família de Xàtiva entre els nostres connacionals. Un text, el de Mira, concís, fluid i amé que defuig l'erudició per tal que els lectors no avesats a la història es deixen seduir pels envitricolls d'aquesta família i d'aquesta època. Tanmateix, la particularitat de l'edició de Bromera és el format i la cura de l'edició: gran format de luxe, farcit de magnífics documents gràfics (fotos, textos, pintures, etc) i inserits en una bella composició formal. Tot plegat, text i imatge, aboquen el lector en una intriga, gairebé novel·lesca: traicions, assassinsats, conjures, etc, base de la llegenda negra que ha envoltat els Borja durant segles. Cal dir, per altra banda, que altres protagonistes de la nostra història també han compartit aquest format en altres propostes de la mateixa editorial: Jaume I, Ausiàs

March o la mateixa ciutat de València. L'obra que ara publica l'editorial Bromera és continuadora, doncs, d'una voluntat de rememorar el nostre passat, a la qual s'ha sumat recentment la Universitat de València, que deu el seu naixement precisament a Alexandre VI. Un esforç que està donant ja els seus fruits, com dèiem al començament: el coneixement per part d'un important nombre de conciutadans d'una ambiciosa família envoltada de polèmica i recoberta de llegenda negra.

Marc Candela

L'enemic a casa

En *Amores que matan*, Vicente Garrido fa una anàlisi detallada dels diferents tipus de maltractaments de què són objecte habitualment un gran nombre de dones. A més a més, el llibre es presenta com una eina útil per a reconèixer un possible agressor i evitar els maltractaments.

AMORES QUE MATAN

VICENTE GARRIDO

ALGAR EDITORIAL ALZIRA, 2000

Durant l'any 2000, seixanta-quatre dones van ser assassinades pels seus companys sentimentals a l'Estat espanyol. La xifra, esfereïdora, posa els pèls de punta i ens ompli d'indignació i de ràbia. Però el més greu de tot és que aquesta dada només representa una xicoteta part, la més tràgica sense dubte, d'una llarguíssima llista d'agressions i maltractaments contra les dones. I l'estat de les coses, en aquest nou mil·lenni que acabem d'encetar, sembla que no ha canviat gaire. De fet, les agressions a les dones continuen sent notícia quasi a diari. Els maltractaments físics, les agressions psicològiques, l'assetjament, etc., constitueixen les formes més habituals d'una violència cruel i tràgica que ha esdevingut quotidiana. És per això que qualsevol iniciativa dirigida a combatre la violència de què són objecte un nombre de persones impossible de determinar significa un pas endavant. Des d'aquesta premissa de solidaritat rebem el llibre *Amores que matan*, del psicòleg i escriptor Vicente Garrido, en un intent d'afrontar el problema a partir del seu estudi i coneixement. Així doncs, aquest llibre es presenta a si mateix com un instrument útil per a prevenir, evitar i combatre la violència de què són víctimes les dones. Pe-

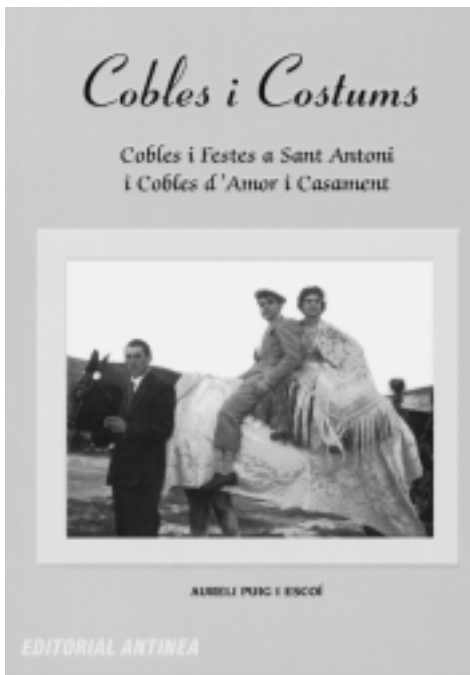
rò, això sí, deixant ben clar des del començament que no hi ha solucions fàcils per a un problema tan complicat i greu. Perquè, de fet, la solució al problema no és única, sinó que implica, en primer lloc, conscienciar la societat i, després, una acció judicial contundent contra els agressors i una defensa preventiva de les víctimes.

D'altra banda, el llibre conté un gran nombre de testimonis reals de víctimes d'agressions que mostren d'una manera fidel la cruesa d'alguns casos de «terrorisme domèstic». Es tracta de dones que han viscut situacions d'extrema violència física o psicològica i que han aconseguit eixir-ne i reconstruir les seues vides. Els testimonis, per tant, poden servir d'exemples a seguir per a altres dones que es troben en situacions semblants. Però la finalitat del llibre és prevenir, descobrir l'agressor abans de l'agressió.

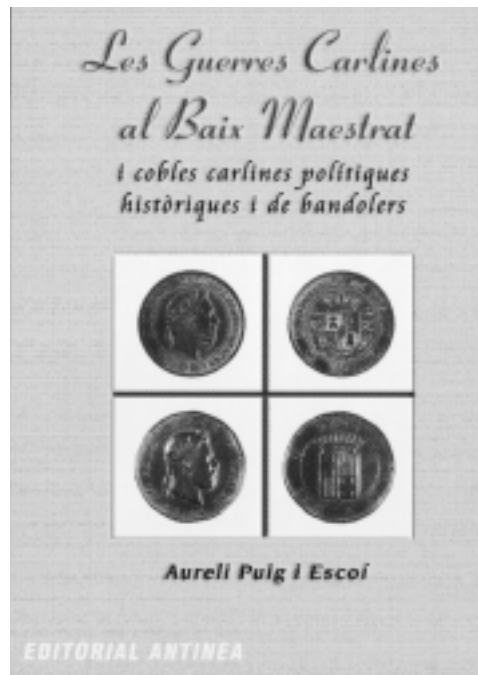
Sergi Verger

Sant Antoni, l'amor i els carlins

La cobla, per la seua versatilitat i facilitat de retenció, és la forma poètica popular més difosa en les darreries dels processos de transmissió oral de la tradició. Aureli Puig, des del seu mas de Torreblanca, n'aplega un bon grapat en aquests dos reculls temàtics.

*COBLES I COSTUMS. COBLES I FESTES A
SANT ANTONI I COBLES D'AMOR I CASAMENT*
AURELI PUIG I ESCOF

*LES GUERRES CARLINES AL BAIX MAESTRAT
I COBLES CARLINES, POLÍTIQUES, HISTÒRIQUES
I DE BANDOLERS*
AURELI PUIG I ESCOF

ANTINEA.VINARÒS, 2000

El primer recull conté dos opuscles diferents: un dedicat a les cobles sobre les relacions intersexuals –festeig, rebutjos i menysteniments, vida matrimonial, gelosia, interessos materials, etc.– que fa palesa l'extraordinària informació antropològica i sociològica que jeu amatent en cadascuna d'aquestes entremaliades estrofetes; i un altre dedicat a sant Antoni que l'autor acompanya amb una descripció minuciosa de la festa d'aquest sant en diversos pobles dels Ports –El Forcall, la Todolella–, el Maestrat –Vilafranca, Benassal, Albocàsser, Benicarló– i la Plana –Torreblanca, Vilanova d'Alcolea, Benicàssim– i que constitueix l'aportació més valuosa del treball.

El segon s'inicia amb una exposició d'alguns episodis de les guerres carlines esdevinguts a terres castellonenes seguit de la col·lecció corresponent de cobles i es tanca amb un segon recull d'estrofes de temàtica històrica diversa –conquesta cristiana, guerra de successió, guerra del francès, fets de bandolers, etc.

El treball de Puig i Escoí es veu hipotecat, però, per una metodologia que ens remet directament a l'emprada pels nostres primers folkloristes: amuntegament d'informació sense indicar-ne la procedència; ordenació temàtica del material poc rigorosa que demana una codificació de major abast; barreja de

cobles recollides directament de fonts orals amb cobles manlevades de reculls ja editats; ús molt limitat de la bibliografia precedent; i, finalment, reproducció de pàgines senceres d'altres autors sense citar-los –més enllà d'una escarida menció a la bibliografia– i sense diferenciar tipogràficament la producció pròpia de la d'altri. Així, copia directament de la Gran Enciclopèdia Catalana (*Les Guerres...* p. 68), de Martí Gadea (*Ibidem*, p. 81 i ss.) o, fins i tot, d'ell mateix reproduint-hi extensos paràgrafs per duplicat (*Ibidem*, pp. 27 i 54 o 53 i 55).

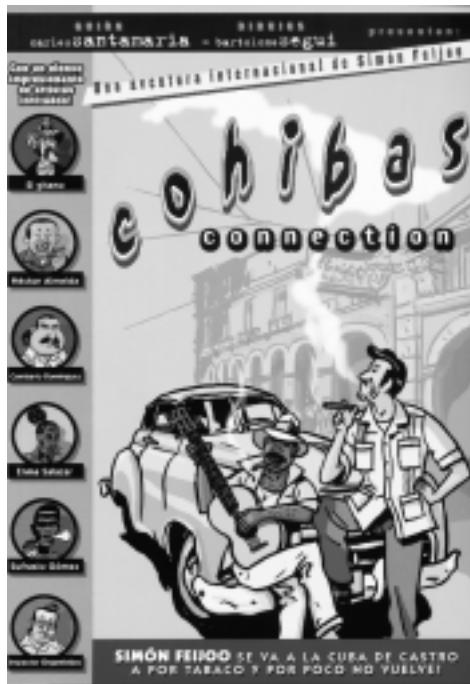
Fet i fet, dos reculls amb les virtuts i els dèficits que podrien tindre els de l'esmentat Martí Gadea: delit per als amants d'una forma genuïna d'apropar-se a la cultura popular, exasperació dels etnògrafs.

Josep Vicent Frechina

De categoria internacional

L'increïble detectiu privat Simón Feijoo, després d'haver cobrat els suculents honoraris del seu últim cas, decideix gastar-se'ls amb unes merescudes vacances a Cuba en temporada baixa. Naturalment, les coses no aniran tan bé com havia previst.

COHIBAS CONNECTION

CARLES SANTAMARIA & BARTOLOMÉ SEGÚI

EDICIONS DE PONENT, ALACANT, 2001

Les relacions entre el còmic i la literatura policíaca han estat constants des de sempre, i han donat obres que van des del clàssic *Spirit* de Will Eisner fins al recent *Greyshirt* d'Alan Moore i Rick Veitch, des de l'oficial *Dick Tracy* de Chester Gould fins al gàngster *Torpedo* d'Abulí i Bernet, des del *Sin City* de Frank Miller fins a algunes aventures de *Batman* –que en els còmics fa honor al sobrenom de «millor detectiu del món» i, per tant, no té res a veure amb el pallasso de les últimes versions cinematogràfiques. Les «aventures internacionals» de Simón Feijoo, però, són bastant més iròniques que tots aquests títols, ja que es tracta d'un personatge que –per entendre'ns– s'assembla bastant més a Torrente que a Sherlock Holmes. Aquesta aventura en concret ens el mostra fent un viatge a Cuba que ell voldria estrictament de plaer, però un amic de moralitat bastant dubtosa, «el gitano», li demana un favor: que li duga unes caixes de cigars Cohibas de contraban. I efectivament, com diu l'eslògan, «¡Simón Feijoo se va a la Cuba de Castro a por tabaco y por poco no vuelve!».

Tot comença molt plàcidament: Feijoo es troba a l'avió amb un vividor cubà, Héctor Almeida, que comença a contar-li batalletes al més pur estil del Vi-

cent T. de *Living l'Havana*, ja que també vol ensenyar-li què hauria de fer i què no per passar-s'ho bé a Cuba. Un cop a l'Havana, però, les coses empitjoren: l'allotgen al més que discutible «Hostal Valencia», l'enganyen canviant-li els seus dòlars per pesos cubans que no vol ningú i, per acabar-ho d'adobar, la policia l'acusa d'haver mort l'home que li havia d'entregar els Cohibas. I a partir d'això el voltatge no para de pujar.

De fet, la ironia no té per què impedir que l'obra siga perfectament sòlida: la trama és complexa, ben travada i amb suficients girs com per sorprendre de manera constant; els personatges deixen caure més d'una màscara o canvien de bàndol a una velocitat vertiginosa... En fi, que *Cohibas Connection* té totes les virtuts que els falten a moltes novel·les pretesament policíacues. I és que els autors saben molt bé què fan, i aconsegueixen que ens ho llegim tot d'una sense avorrir-nos gens.

Felip Tobar

Tirant a l'òpera

L'obra cimera de la nostra literatura medieval, *Tirant lo Blanch*, és el punt de partida d'aquesta versió operística dels germans Sirera. De nou, l'heroi bretó protagonitza els tres punts de la seua fama: l'honor de la cavalleria, la fe i l'amor de Carmesina.

EL TRIOMF DE TIRANT

JOSEP LLUÍS I RODOLF SIRERA

COL. TEATRE, NÚM. 24.

BROMERA. ALZIRA, 2000

Parlar de teatre contemporani valencià és parlar de Josep Lluís i Rodolf Sirera, si més no des del 1972, any de la fundació del grup de teatre independent «El rotgale». Ara fa trenta anys que els germans Sirera van començar a escriure teatre plegats. De primer, com a membres fundadors d'«El rotgale», i més tard, tots dos sols. I aquesta obra que ara us presentem és un dels molts treballs que els germans Sirera han escrit de forma conjunta.

L'origen d'aquesta obra cal buscar-lo en l'atracció que *Tirant lo Blanch* ha exercit sobre molts dramaturgs. Aquest interès s'ha traduït els darrers anys en diverses formes de resoldre'n dramàticament l'adaptació: des de les versions que tracten de traslladar al gènere teatral la major part possible de les aventures de la novel·la (*Tirant lo Blanch*, de Maria Aurèlia Capmany o *Història del virtuós cavaller Tirant lo Blanch*, de J. M. Benet i Jornet), fins a les que se centren en una part de la història (*En Tirant lo Blanch a Grècia*, de Joan Sales).

Per la seua banda, *El triomf de Tirant* és una versió original en la seua composició temàtica i estructural que ens acostava al món del protagonista des d'una visió artística actual i moderna. El mite del cavaller, així com el món de

l'edat mitjana, han estat recreats pels autors des d'una mentalitat clarament contemporània. De fet, el llibret mai no adapta la novel·la ni segueix el criteri cronològic de la història que s'hi narra. Els autors han volgut anar més enllà i han mirat el passat i el mite des dels coneixements actuals que els estudis de la crítica literària han aportat entorn de la novel·la *Tirant lo Blanch* i, també, d'altres obres de la literatura universal, en especial les del segle xv de caire cavalleresc.

D'altra banda, des del punt de vista operístic, el que més distingeix aquest llibret és la importància dels números simfònics i l'abundància de parts corals que ressalten les característiques èpiques de la trama i li confereixen una espectacularitat extraordinària.

Sergi Verger

Una aproximació científica al valencià i als valencians

Aquest estudi que «descriu, explica i prediu quines són les variables que influeixen als habitants» del nostre país a l'hora de parlar més en una llengua que en una altra, és una aproximació científica a moltes qüestions interessants per a saber què succeeix actualment amb la nostra llengua i quin serà el seu esdevenidor.

*ELS VALENCIANS I EL VALENCIÀ.
USOS I REPRESENTACIONS SOCIALS*

ERNEST QUEROL PUIG

*COL·LECCIÓ D'INVESTIGACIÓ FRANCESC FERRER PASTOR
EDITORIAL DENES, VALÈNCIA, 2000*

Sense boles de vidre ni endevinacions, sinó amb una aproximació científica, el professor Ernest Querol i Puig (Morella, els Ports, 1958) ha volgut realitzar una radiografia acurada de la situació de l'ús de la llengua entre els valencians. Es tracta d'un estudi que impressiona per l'extensió i la solidesa de les conclusions a les quals arriba després de vora tres-centes pàgines d'exposar el mètode –enquestes entre alumnes d'ensenyament secundari, majoritàriament– i els resultats als quals ha arribat. I fruit d'aquesta solidesa ha estat el premi rebut per aquest assaig, el «Premi d'Investigació Francesc Ferrer Pastor, 1999», en la seua sisena convocatòria. El professor Querol i Puig no és cap nouvingut en el camp de la sociologia de la llengua; especialista en el processos de substitució lingüística, ha centrat les seues tasques de recerca a proposar «un nou marc teòric i metodològic per a l'estudi de les variables que intervenen en aquests processos, amb el recurs a d'altres disciplines, com ara la psicologia social (teoria de les representacions, la institució jurídica de la representació i la teoria matemàtica de les catàstrofes». A més, exerceix la docència universitària a la UOC.

Aquesta obra presenta en la seua primera part una descripció acurada dels diferents models d'estudi de les rela-

cions interlingüístiques, així com també les claus necessàries per a entendre genèricament els processos de substitució lingüística i les variables intermèdies en les explicacions d'aquests comportaments. Una breu segona part ens descriu el marc teòric i metodològic que ha utilitzat i, a la tercera part, explica els usos i les representacions de les llengües entre els valencians.

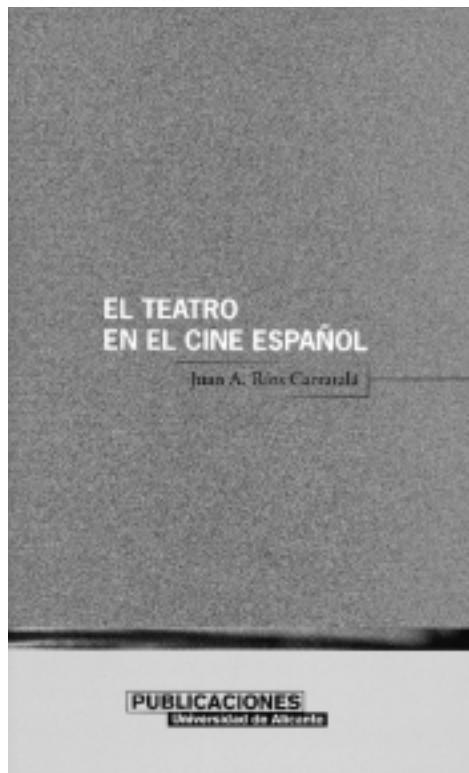
Amb una gradació admirable, el professor Querol i Puig analitza estadísticament els resultats obtinguts, que no deixaran de sorprendre'ns. Així, trobem conclusions sobre punts com la primera llengua apresada; variables lingüístiques segons l'edat, la procedència, el lloc de residència, les llengües de la llar; l'autocategorització de pertinença segons el grup lingüístic i l'actitud respecte a l'altre grup; el grup lingüístic segons l'ús i el desitjat o les motivacions instrumentals segons siga emprat el valencià o el castellà.

Es tracta, en definitiva, d'una obra recomanable per als estudiosos i els interessats en aquesta qüestió que respon, amb una imatge molt pròxima a la realitat, quin és l'ús actual i la previsible evolució de la nostra llengua. Tot un bany de necessari rigor en aquest movedís món.

Alexandre Navarro

El cinema teatral

Sovint, la història del cinema ha necessitat la del teatre. De fet, les relacions entre teatre i cinema són, per a molts, innegables. Aquest volum s'aproxima a l'aparició del teatre en el cinema espanyol, bé en forma de tema en el guió o bé d'adaptació.

EL TEATRO EN EL CINE ESPAÑOL

JUAN A. RÍOS

UNIVERSITAT D'ALACANT. ALACANT, 2000

El professor Juan A. Ríos reedita el seu volum *El teatro en el cine español*, un assaig sobre les relacions entre teatre i cinema a Espanya. L'assaig parteix del punt de vista de la literatura i el cinema en castellà: el professor Ríos ensenya història del teatre del segle XX a la Universitat d'Alacant, però prefeix centrar-se en obres de teatre i pel·lícules en aquesta llengua, encara que també fa esment d'algunes obres en altres llengües.

Cal, però, puntualitzar: l'obra està clarament dividida en dues parts. La primera teoritza sobre els modes de representació del món del teatre (entés com a activitat professional), als guions cinematogràfics espanyols. L'autor destaca, sobretot, un parell de films que retraten l'ambient propi del teatre: *Cómicos*, de Juan A. Bardem, i *El viaje a ninguna parte*, de F. Fernán Gómez, com a honroses excepcions dins un panorama decebedor pel que fa a l'aparició d'aquesta temàtica en el cinema espanyol. Ríos no s'està d'esmentar quines considera pel·lícules *de qualitat* dins la història del cinema espanyol, i opina que els directors cinematogràfics han confiat poc en aquest referent tòpic.

La segona part constitueix el resultat de les experiències docents de l'autor,

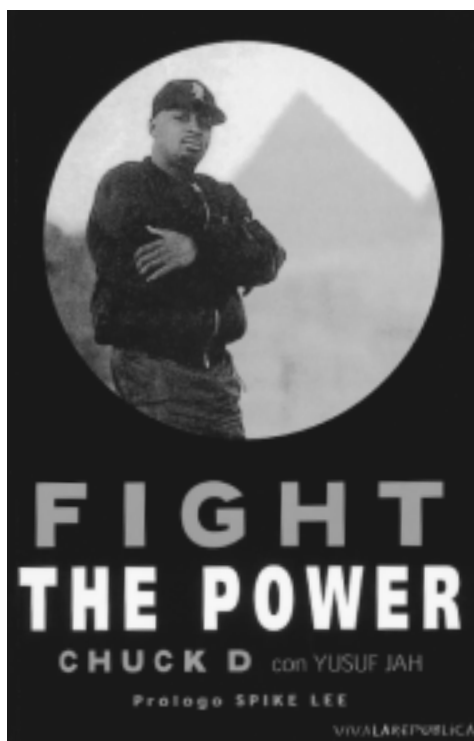
ja que l'anàlisi d'adaptacions cinematogràfiques d'obres de teatre –sempre polèmiques– ha estat un bon ajut didàctic. Comenta pel·lícules com *La casa de Bernarda Alba*, de Mario Camus, o *Calle Mayor*, de nou de Juan A. Bardem. L'autor reclama respecte i coherència en els guions adaptats, ni que siga com a prova de l'interés d'una producció cinematogràfica en una peça teatral.

Acabarem recomanant al professor Ríos que estudeie la possibilitat de col·locar, ni que siga amb finalitats didàctiques, les notes a peu de pàgina allà mateix, i no al final de cada part.

Joan Manuel Matoses

Música negra en un negocio blanco

Si en los noventa ha habido un género capaz de convertirse en referencia de la nueva música negra, sin duda ha sido el Rap. Chuck D., líder de Public Enemy, uno de los grupos más potentes del género, relata en este libro la transformación de una música, hecha para protestar, en un nuevo producto mercantil.

FIGHT THE POWER

CHUCK D. CON YUSUF JAH

PRÓLOGO DE SPIKE LEE

**TRADUCCIÓN DE BRUNO GALINDO
Y MARINA CASALDERREY**

COL. «VIVA LA REPÚBLICA»

NUMA EDITORIAL, VALENCIA, 2001

La historia de los géneros musicales convertidos en fenómenos de masas en las últimas décadas del siglo xx es más o menos la misma: blues, jazz, rock o reggae, comenzaron siendo estilos propios de grupos reducidos, casi siempre marginales, y en ocasiones contestatarios. En cuanto comenzaron a resultar comerciales fueron domesticados por la industria de la música y convertidos en puro espectáculo, edulcorado y amable. Uno de los últimos géneros en vivir un proceso similar ha sido el rap, nacido en Nueva York como expresión de protesta de los jóvenes negros —en un principio los emigrantes caribeños—. Sin embargo, con el rap, la industria ha tenido muchos problemas ya que no resulta nada fácil convertir en música para «todo los públicos» unas letras cargadas de rabia y protesta, recitadas y rimadas sobre un fondo musical que queda en un muy segundo plano. Así pues, en muchas ocasiones, la industria y el «stablishment» han decidido atacar el rap y convertirlo en un género subversivo y demonizado. Chuck D, fue durante mucho más de una década el líder de Public Enemy, uno de los grupos más carismáticos del rap y el de mayor proyección internacional. En este libro cuenta sus experiencias en el grupo y lanza sus ideas

en defensa del orgullo negro. Chuck recoge muchas de las propuestas del movimiento negro de los 70, con los Black Panthers, el panafricanismo —es muy interesante el relato del viaje de Public Enemy a Ghana— o los new muslims como ejes de una revuelta contra la marginación del negro americano y por el reconocimiento de su propia identidad. En el campo de la música, Chuck defiende la necesidad de que sean los propios negros los que controlen un negocio en el que son sólo los actores pero no los beneficiarios. Con un estilo muy «rapeado», lleno de jerga y con frases cortas y contundentes, el libro sirve para situarnos en el centro de la revuelta rap de la que aquí sólo nos han llegado los coletazos más descafeinados. Se echan a faltar más notas aclaratorias para los profanos y es una pena que las letras de Public Enemy no estén traducidas pero sin duda el libro, prologado y recomendado por el cineasta Spike Lee, es una magnífica puerta de entrada en esa última revuelta musical, mucho más trascendente de lo que las discográficas nos han hecho creer.

Jordi Sebastià

De la perifèria al centre

La fraseologia és una d'aquestes branques de la filologia que no ha gaudit d'una especial atenció en el nostre país fins fa ben poc de temps. Aquest llibre contribueix a la normalització i difusió d'aquesta interessant i cada vegada més reconeguda disciplina.

*EL DISCURS PREFABRICAT.
ESTUDIS DE FRASEOLOGIA TEÒRICA I APLICADA*

*DIVERSOS AUTORS (VICENT SALVADOR I ADOLF PIQUER, EDS.)
COL. «ESTUDIS FILOLÒGICS»*

UNIVERSITAT JAUME I, CASTELLÓ DE LA PLANA, 2000

La fraseologia se n'ocupa de l'estudi del *corpus fraseològic* –o *fràsic*– d'una llengua, format per les anomenades *unitats fraseològiques* (UF), on podem incloure, de manera general, locucions, parèmies, proverbis, marcadors discursius, fòrmules rutinàries, etc. La complexitat, diversitat i dificultat de classificació, a banda de la manca d'una metodologia escaient, ha fet que aquestes unitats que formen l'estructura profunda de la llengua –de fet és el que més ens costa quan aprenem una llengua nova– restaren en un pla secundari en els estudis filològics. Noves metodologies, nous enfocaments i nous interessos per tot allò considerat marginal o inclassificable han fixat l'atenció des de fa uns anys en la fraseologia i en els aspectes que l'envolten, siguen de dimensió teòrica o aplicada (a la traducció, a la investigació literària, discursiva, etc).

El discurs prefabricat és una mostra d'aquest interès per la fraseologia. Editat per la Universitat Jaume I de Castelló, és el fruit d'unes jornades celebrades, sota el mateix títol, en aquesta institució l'any 1999 i que ara aplega en forma de llibre les ponències presentades pels especialistes més solvents, amb la intenció d'oferir al lector una idea global dels estudis de

fraseologia, teòrica i aplicada, que s'estan realitzant actualment, sobretot a casa nostra.

El volum dóna compte precisament dels nombrosos aspectes que pot tractar aquesta disciplina des de tres vessants: el purament teòric (la idiomàtica, els límits entre la sintaxi i la fraseologia, la relació entre locucions i parèmies, etc); el de la problemàtica de la traducció –sobretot al català– tractat genèricament o a partir de textos concrets i l'ensenyament de segones llengües; i, finalment, el de l'ús dels fraseologismes en diferents gèneres discursius (la parla col·loquial, les fòrmules jurídiques, el discurs futbolístic, teatral, etc).

En definitiva, un volum complet, rigorós i interessant fins i tot per als profans en el tema.

Marc Candela

El paralelismo entre la fotografía y la guerra

Ernst Jünger ha pasado a la historia de la literatura y del pensamiento como autor siempre polémico, sobre todo por poner de relieve conceptos como valor, patria o raza y por mostrarse partidario de la guerra como método para imponer un equilibrio imposible entre pueblos dominantes y subordinados.

GUERRA, TÉCNICA Y FOTOGRAFÍA.

ERNST JÜNGER

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA, 2000

En pocas semanas se han publicado en España dos libros de Jünger y sobre Jünger: *Acercamientos* es un diario por los caminos de la transgresión del alcoholismo y de las drogas, mientras que *Guerra, técnica y fotografía* es el catálogo de la exposición homónima organizada por la Universitat de València para inaugurar las nuevas salas de su sede histórica. Las diversas imágenes expuestas, reunidas bajo el criterio del profesor Nicolás Sánchez Durà, descubren el sentido del valor y de las armas que también se refleja, por ejemplo, en *Los acantilados de mármol* o en *Tempestades de acero*. En esta ocasión, los títulos de los fotolibros que editó Jünger ya proclaman el distintivo inquietante de su manera de pensar: *Luftfahrt ist not* (Necesitamos la aviación) de 1928, *Das Antlitz des Weltkrieges. Fronterlebnisse deutscher Soldaten* (El rostro de la Guerra Mundial. Vivencias del frente de los soldados alemanes) de 1930, y *Hier Spricht der Feind. Kriegserlebnisse unserer Gerner* (Aquí habla el enemigo. Vivencias de la guerra de nuestros adversarios) de 1931. El catálogo cuenta con un interesante estudio del profesor Sánchez Durà sobre los mencionados álbumes que explica la fotografía como arma ideo-

lógica y política. El paralelismo entre la fotografía y las armas se revela cada vez más hiriente, pues ambas se vuelven «más móviles y de total eficacia a distancias crecientes (...) de especial exactitud (...) cada vez más abstractas». El segundo artículo es de Enrique Ocaña, uno de los especialistas más interesantes sobre el pensador alemán y traductor de *Acercamientos*. Ocaña comenta el tremendismo de las imágenes de soldados deformados por la metralla y por los gases tóxicos. Geork Knapp se centra en *El rostro de la guerra Mundial* y en *Aquí habla el enemigo*, Horacio Fernández escribe sobre las lecturas de Jünger y la influencia que tuvieron en su trabajo. Y, por último, se completa el catálogo con varios textos de Jünger: «Guerra y fotografía», «Pelotones de asalto», «El último acto», «Guerra y técnica», «La gran imagen de la guerra» y «Necesitamos la aviación».

Hoy que los ataques bélicos coinciden con el *prime time* de la CNN, en los escritos de Jünger resulta inquietante observar la obsoleta maquinaria de guerra que sembró de cadáveres Europa, y no por última vez.

Pasqual Mas

La reina Greta Garbo

Nau Llibres i Octaedro amplien la col·lecció crítica sobre cinema amb una completa guia del film *La reina Cristina de Suecia*. El llibre inclou una detallada divisió en escenes, acompanyada de fotografies, i una anàlisi pormenoritzada del contingut.

GUÍA PARA VER LA REINA CRISTINA DE SUECIA

SANTIAGO VILA

COL. «GUÍAS PARA VER Y ANALIZAR CINE»

NAU LLIBRES/ OCTAEDRO, VALÈNCIA, 2000

La col·lecció bibliogràfica «Guías para ver y analizar cine», de Nau Llibres i Octaedro, ha optat per oferir anàlisis acurades, profundes i ben documentades sobre pel·lícules fonamentals de la història del cinema. De moment, en porten publicades onze. L'última ha estat una mirada crítica a *La reina Cristina de Suecia* (*Queen Christina*), de Rouben Mamoulian -un dels artistes armenis de la diàspora-, estrenada el 1934 per la Metro Goldwin Mayer. La tria d'aquestes pel·lícules, les «fonamentals», seguirà, com és lògic, un criteri particular i discutible, escollit pel consell assessor de la col·lecció, però no hi ha dubte que, en qualsevol cas, es tracta de treballs amb un alt nivell d'elaboració.

En el cas que ens ocupa, Santiago Vila, un reputat cinematòleg i arquitecte, basteix una proposta d'anàlisi centrada en una particularitat del film de Mamoulian, que li atorga l'estatus d'obra cabdal del cinema: la seua enginyosa combinació d'elements narratius típicament hollywoodians (inclòs el model de producció tipus *star system*, que escollí Greta Garbo per al paper principal) amb tècniques molt personals, preses de diverses fonts (entre elles el mateix avantguardisme rus d'Eisenstein). El film, ambientat a la Suècia del

segle XVII, ens relata la història de la reina Cristina, coronada sent una nena, i a qui el tron causa més nosa que satisfacció. El tractament dels temes, moderníssim per al moment, que realitza el director armeni, fan d'aquesta pel·lícula una obra que no podem passar per alt si volem entendre ben bé els mecanismes narratius del cinema. El llibre de Vila hi serà un bon complement, perquè ens ho conta «gairebé tot» sobre *Queen Christina*: segurament descobrirem, a l'interior de la interessant anàlisi, coses que no havíem imaginat.

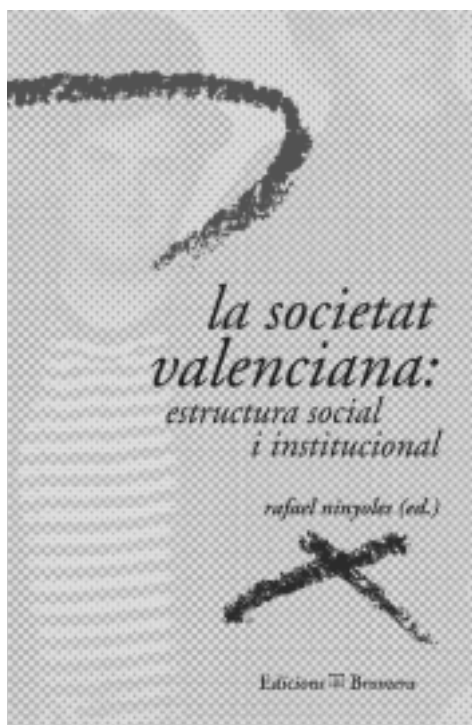
Joan Manuel Matoses

Dietheim (1948-50)

Valencians de final de mil·leni

La societat valenciana, volum prologat i dirigit pel sociòleg Rafael Lluís Ninyoles, és un aplec d'articles escrits per un grup de sociòlegs que intenta fer una radiografia civil, econòmica i cultural dels valencians de la darrera dècada del segle xx. Un volum tant a l'abast d'especialistes com del públic en general.

LA SOCIETAT VALENCIANA:
ESTRUCTURA SOCIAL I INSTITUCIONAL
RAFAEL LLUÍS NINYOLES I ALTRES
BROMERA, ALZIRA 2000

Dir Ninyoles quan parlem de sociologia a casa nostra ja és tota una garantia. L'autor entre molts d'altres de *Sociologia de la ciutat de València* (Ed. Germania, 1996) o *Idioma i Prejudici* (Ed. Moll, 1971) es dedica des de fa molt temps a dissecionar el ser i el fer d'una societat, la valenciana, tan contradictòria com moderna sempre des d'un rigor científic i unes intuïcions admirables. Una feina la seua, al capdavant la dels sociòlegs al País Valencià, ben difícil a causa d'una endèmica falta de recursos materials tal i com ho adverteix Ninyoles al seu pròleg. Perquè de recursos humans, d'estudiosos, no en deuen faltar. Només cal repassar el nombre i la talla dels articulistes que han participat en aquest estudi on trobareu reputats especialistes com ara Josep Solves, Vicent Franch Ferrer, Lluís Aguiló, Antonio Ariño o Rafael Castelló només per citar-ne alguns. Estudiosos que s'endinsaran en àmbits com ara la sanitat, el consum, l'economia, la política o la llengua per tal de definir els contorns d'una societat que sens dubte afronta el nou mil·lenni amb alguns dèficits importants, però a cavall també d'uns avanços i transformacions esperonadors.

¿Com són, però, els valencians? Diríem que els valencians en quant a comportaments i idees no difereixen massa de la resta dels ciutadans de l'Estat espanyol. Tan sols en alguna ocasió els valencians es desmarquen estadísticament i sovint de forma inapreciable de la resta d'espanyols. Curiosament estan lleugerament més autosatisfets que ningú. Són també més tolerants amb qüestions com l'homosexualitat, el divorci o

l'eutanàsia encara que els més intolerants amb els nordafricans, els toxicòmans i els alcohòlics, i sense dubte els menys solidaris internacionalment. Valoren més que els espanyols la importància de la família i del treball, poc religiosos, audaçs i individualistes però poc innovadors, proteccionistes i curiosament i bastant per damunt d'altres comunitats, els que se senten més espanyols a tot l'Estat. L'espanyolisme valencià, dirà un dels autors del llibre amb les xifres a la mà, supera l'espanyolisme del conjunt dels espanyols. Una dada que ens du directament al magnífic article de Josep Solves sobre el pensament social i la qüestió nacional al País Valencià que, per si sol, mereixeria una ressenya a part. Aquest espanyolisme valencià xoca frontalment amb les idees nacionalistes, formulades d'ençà els anys 60 i que tanta influència han tingut, de bona part de la intel·lectualitat valenciana. Segons Solves davant la mitologia condemnatòria del franquisme es proposà per part d'aquests intel·lectuals amb Joan Fuster al capdavant una mitologia salvífica esquerrana i nacionalista. «Els intel·lectuals valencians –apunta Solves– revestiren de ciència allò que no eren més que doctrines estratègiques i interessades. En això tant el catalanisme com el blaverisme». El context polític acabà substituint la il·lustració per la il·lusió. Avui, ja en ple segle XXI els valencians ens trobem abocats segons l'autor a un «double bind» o il·lusió d'alternatives. Davant d'un conflicte d'identitat ben paralitzant. El debat d'allò que som i com som continua obert.

Francesc Viadel

Pere Coromines o el mal necessari de la política

Pere Coromines, títol de l'obra guardonada amb el XV Premi Ferran Soldevila de biografia, memòries i estudis històrics, és el relat exhaustiu de les vicissituds d'un personatge que com a destacat polític, advocat, escriptor i economista jugà un paper de primer ordre en el catalanisme de les primeries del segle XX.

PERE COROMINES

SANTIAGO IZQUIERDO

COL. «PERSONATGES»

EDITORIAL AFERS. CATARROJA-BARCELONA 2001

L'editorial Afers tornà amb una de les seues magnífiques biografies sobre personatges que han incidit en la vida política o cultural de l'àrea catalana. Francesc Layret, Ferran Soldevila, Josep Renau entre d'altres i ara Coromines, pare del reputat filòleg, són alguns dels personatges la biografia dels quals s'ha abordat des d'aquesta important per bé que modesta plataforma editorial. Una línia interessantíssima i que podria amb el temps desvetllar-nos als valencians l'interès de nombrosíssims valencians de la nostra època que han estat deliberadament oblidats.

Pere Coromines (Barcelona 1870-Buenos Aires 1939), es mereixia un estudi d'aquesta mena. Membre del grup L'Avenç, fundador entre moltes altres institucions de l'Institut d'Estudis Catalans (1907), diputat a Corts entre 1910 i 1914, redactor de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1932, conseller de Justícia i Dret en 1933, la biografia de Coromines forma part de l'aventura de la construcció de la idea de Catalunya. Diu el prestigiós historiador Josep Termes, autor del pròleg que acompanya aquesta biografia, que Coromines és, sens dubte, «un personatge no tan sols analitzable des de la política». La seua importància rau al capdavant en «la seua actuació i impli-

cació en l'obra cultural institucional del catalanisme». Per a Coromines, i segons Termes, la política no fou cap altra cosa que un mitjà per assolir algunes fites, un «mal necessari». «Coromines –asegura l'autor Santiago Izquierdo– forma part d'aquell conjunt d'homes que, durant les primeres dècades del segle XX, van entendre l'acció política –una acció que tenia com a objectiu la consecució de l'autonomia per a Catalunya– com una pràctica presidida per l'ideal, els quals d'acord amb aquest postulat, integraren com un element preferencial».

Una excel·lent biografia escrita pel jove historiador Santiago Izquierdo Ballester, llicenciat en Història Contemporània per la Universitat de Barcelona. Izquierdo forma part del Grup d'Estudi d'Història de la Cultura i dels Intel·lectuals adscrit a la Universitat de Barcelona i en l'actualitat treballa sota la direcció de Josep Termes en la seua tesi doctoral sobre la figura de Pere Coromines.

Francesc Viadel

La explicación de la filosofía

Los dos libros que presenta en estos días la editorial Diálogo se encuentran insertos en una colección, la de Historia de la Filosofía, destinados a alumnos de COU y de 2º de Bachillerato. Además de la publicación de títulos en castellano, se han traducido al valenciano *Sobre veritat i mentida en el sentit extramoral* de Nietzsche, el libro VII de *La República* de Platón y las dos primeras disertaciones de *Genealogía de la moral* también de Nietzsche.

SOBRE VERITAT I MENTIDA EN SENTIT EXTRAMORAL

ALEJANDRO ARCHILÉS QUINTANA,
JUAN JOSÉ RUIZ CORTINA Y VICENTE VILANA TAI X

PROFESIÓN DE FE DEL VICARIO SABOYANO

EMILIO AÑÓN SOLER, VICENTE AÑÓN SOLER,
MODESTA GALVÁN CASTELLANO

DIÁLOGO, VALENCIA, 2000

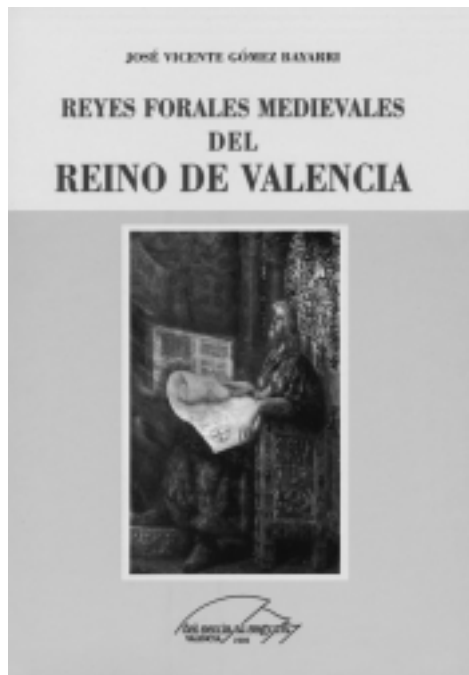
Los distintos títulos de esta colección presentan un esquema semejante, dividido en varios apartados de marcado carácter didáctico. Un apartado introductorio en el contexto del filósofo respectivo, en este caso de Nietzsche y Rousseau, da paso a un estudio sobre el pensamiento del autor, y en tercer lugar a una introducción del texto respectivo. Esta eficaz aproximación al texto traducido en distintas capas viene acompañado de todo género de diagramas explicativos. El texto propiamente dicho se reproduce con los párrafos numerados a fin de que cada pensamiento aludido sea fácilmente localizado por el alumno. Tras el texto hay una «guía de lectura» que va explicando, párrafo por párrafo, su sentido; relacionando las figuras y alusiones que aparecen con otros pasajes de la obra del autor, y explicando los términos técnicos o de difícil comprensión. Hay en quinto lugar un apartado de actividades compuesto por todo tipo de cuestiones de comprensión y relación sobre el texto, así como propuestas de redacción. Con el añadido para los libros de COU de modelos de exámenes de Selectividad, cierra siempre un glosario de términos que obra al modo de un diccionario técnico que el alumno puede consul-

tar ante cualquier duda terminológica. En los casos que nos ocupan, la traducción al valenciano de Nietzsche ha sido encomendada a Joan Baptista Llinares, en tanto la de Rousseau se ha hecho a Cristóbal Aguilar; ambas me han parecido solventes y alejadas de la rutina; a la primera sigue, además, el texto en el alemán original (algo quizá excesivo teniendo en cuenta el público a que va dirigido); la única objeción que puede hacerse a la segunda es el haber conservado sin traducir ciertas oraciones en lenguas cultas (francés, latín) que el lector potencial sólo puede leer con indiferencia. Dos pequeñas, minutísimas observaciones a contemplar en el futuro en torno a un proyecto a todas luces recomendable.

Miguel Catalán

Monarcas del reino de Valencia

El doctor en Historia y catedrático del Instituto de Bachillerato *Luis Vives* de Valencia, José Vicente Gómez Bayarri, ha escrito con este que presentamos un libro donde repasa de manera amena y concisa todo lo relativo a los reyes forales de la Valencia medieval.

REYES FORALES MEDIEVALES DEL REINO DE VALENCIA

JOSÉ VICENTE GÓMEZ BAYARRI

**PROMOCIÓN DE CULTURA VALENCIANA DEL SENIA
AL SEGURA, VALENCIA, 2000**

Con un apartado previo, de lo más logrado del libro, que constituye siempre una semblanza del rey en cuestión, el primer capítulo tiene un significado especial, pues además de trazar la semblanza de Jaime I el Conquistador analiza las características del Reino cristiano que fundó entre los meses de abril y mayo del año 1239 y que repobló con asientos de navarros, catalanes y aragoneses. Aquellos repobladores cristianos vinieron a unirse a la población autóctona más o menos islamizada, y aquel reino tuvo desde su mismo origen una personalidad jurídica (primero con «la Costum», después con los «Furs» jurados en Cortes), administrativa y política propias, distintas a las de Aragón, Mallorca o los condados catalanes.

Tras la huella fundadora de Jaime I siguen los reyes del siglo XIII, Pedro I el Grande (1276-1285), Alfonso I el Liberal (1285-1291), y los del XIV Jaime II el Justo (1291-1327), Alfonso II el Benigno, Pedro II el Ceremonioso y Juan I el Cazador; tras este amable rey, más dedicado a la caza y la música que a los asuntos de Estado, alcanzamos los reinados del s. XV: el de Martín el Humano, el Interregno que se produjo hasta la celebración del Compromiso de Caspe en 1412, el reinado de Fer-

nando I de Antequera, el muy prolongado de Alfonso el Magnánimo (1416-1458), el de Juan II, y, por fin, el de Fernando II el Católico.

Al tono aclaradoramente expositivo hay que añadir unas *addenda* que hacen de este tomo una invitación constante a la consulta: una tabla cronológica, la genealogía completa de los reyes forales, dos cuadros esquemáticos de la representación del brazo real en las diversas Cortes medievales valencianas de los siglos XIV y XV, y, por último, una bibliografía general sobre el tema tratado.

Miguel Catalán

Kassak (1922)